

Holtzmans vittnesmål under 1:a Moskvarättegången

Introduktion

Följande är ett utdrag ur *Not Guilty – Report of the Commission of Inquiry into the Charges made against Leon Trotsky in the Moscow Trials*, dvs slutrapporten från den undersökningskommission som under ledning av John Dewey utredde anklagelserna mot Trotskij vid de två första Moskvarättegångarna 1936 och 1937.

I sitt vittnesmål sade Holtzman att han hade träffat Trotskij i Köpenhamn och där fått direktiv att organisera terrordåd mot sovjetiska ledare. Det visade sig dock ganska snart att hans vittnesmål inte kunde stämma, bl a därför att den plats där han påstod sig ha sammanträffat med Trotskij, *Hotel Bristol*, inte längre existerade, det hade upphört redan 1917. Detta innebar stora problem för trovärdigheten av rättegången och därför försökte man efteråt (sedan Holtzman redan avrättats och därför inte kunde utfrågas på nytt) snickra ihop en ny version, enligt vilken de i själva verket träffats i ett konditori som hette Bristol, och låg bredvid ett hotell som hette Grand. Den avgörande frågan i detta sammanhang är dock inte existensen av ett Konditori/Hotell Bristol, utan frågan om Sedov, Trotskijs son, och Holtzman över huvud taget befann sig i Köpenhamn då Trotskij vistades där i slutet av 1932. I det följande synas Holtzmans vittnesmål, liksom försöken att lappa ihop historien.

Lästips

För en lättläst men ändå grundlig redogörelse och analys av samtliga Moskvarättegångar, se Kenth-Åke Anderssons [Om Moskvarättegångarna](#).

Det officiella förkortade stenografiska protokollet från första Moskvarättegången 1936: [Processen mot det sovjetfientliga, trotskistiska centrum](#)

Max Shachtman, *Bakom Moskvarättegången* [[Kommer inom kort på marxistarkivet](#)]

[Stalins brott](#) är en samling med de flesta av Trotskijs artiklar om de två första Moskvarättegångarna.

[Fallet Leo Trotskij](#) är den fullständiga rapporten från de förhör med Trotskij som undersökningskommissionen höll i Mexiko i april 1937.

[Om Moskvarättegångarna och Dewey-kommissionen](#) av Albert Glotzer (Dewey-kommissionens sekreterare).

För andra utdrag ur Dewey-kommissionens slutrapport, se [Pjatakovs vittnesmål under 2:a Moskvarättegången](#) och [Dewey-kommissionen om anklagelsen för terrorism vid Moskvarättegångarna](#).

Följande förkortningar (samma som i engelska originalet) anger var åberopade dokument finns:

CR *Commission Rogatoire* (underkommissionen i Paris)

PC *Fallet Leo Trotskij* (den preliminära kommissionens förhör, se länk ovan)

PC Exh (avser hänvisning till bevismaterial)

NY New Yorks underkommission

ZK Det stenografiska protokollet från 1:a Moskvarättegången (1936)

Nedan har vi använt oss av det officiella svenska protokollet från 1:a Moskvarättegången. Vi har dock ändrat stavningen av ryska namn till de som är standard på svenska – t ex skrivs Trotskij i st f Trotski/Trotsky och Zinovjev i st f Sinovjev. Vidare skrivs Holtzman i st f Golzman – (ryska skiljer inte på H och G).

XII. E.S. Holtzmanns vittnesmål

§ 58. Den tredje grundvalen för anklagelserna mot Leo Trotskij och Leon Sedov i augusti-rättegången är den åtalade E.S. Holtzmanns bekännelse. Vi har redan tidigare, i kapitel X i denna rapport, behandlat Holtzmanns vittnesmål att han agerade som ett sändebud från Smirnov till Sedov. På grundval av de slutsatser som angetts i detta kapitel finner vi att Holtzman aldrig agerade som en förbindelseman mellan Smirnov och Sedov i syfte att genomföra en terroristisk konspiration.

§ 59. Holtzman [=Golzman] vittnade även om att han på Sedovs förslag hade gjort upp om att träffa honom i Köpenhamn under Trotskij's vistelse i staden under hösten 1932. Enligt Holtzman:

Sedov sade till mig: "Då ni nu ämnar resa till Sovjetunionen, så vore det bra om ni kunde följa med mig till Köpenhamn, där min far befinner sig." ... Jag samtyckte, men jag förklarade för honom, att vi av konspirativa orsaker inte borde resa tillsammans. Jag kom överens med Sedov, att jag om två eller tre dagar skulle komma till Köpenhamn och ta in på hotell "Bristol", där vi kunde träffas. Från stationen åkte jag direkt till hotellet och där träffade jag Sedov i foajén.

Omkring kl. 10 på morgonen åkte vi till Trotskij. (ZK s. 55)

Han sade, att Trotskij gav honom terroristinstruktioner (§ 36) och sade till honom att han förberedde ett brev till Smirnov, men eftersom Holtzman skulle avresa samma dag skulle han inte skriva det. Eftersom Trotskij inte kunde formulera sina instruktioner skriftligt, sade Holtzman att:

... jag [mottog] det i muntlig form och meddelade dess exakta innehåll vid ankomsten till Moskva. (ZK s. 56)

Han uppgav inte till vem han förmedlade budskapet. Men det nyss citerade avsnitt är i linje med ett tidigare uttalande, där Trotskij uppmanade honom att överlämna de påstådda instruktionerna till Smirnov och ingen annan. Åklagaren frågade inte Smirnov om han fick detta meddelande eller ej från Holtzman; och i sin summering förvrängde han uttalandet uppenbarligen för att misskreditera både Smirnov och Holtzman:

Holtzman säger, att han mottagit uppdraget men inte överlämnat det, och det menar ni att man skall kunna tro? (ZK s. 87)

Holtzman vittnade att

Trotskij's son, Sedov, kom och gick ofta. (ZK s. 55)

under samtalet med Trotskij.

Enligt Holtzman var det Sedov, som såg till att intervjun avslutades:

I detta ögonblick kom Sedov in i rummet och började skynda på, att vi skulle sluta samtalet. (ZK s. 56)

§ 60. Leo Trotskij vittnade att han var i Köpenhamn från den 23 november till den 2 december 1932; att han åkte dit från Turkiet efter en inbjudan från de socialdemokratiska studenterna i syfte att hålla en föreläsning om den ryska revolutionen (PC, s. 26); han åtföljdes av sin fru, sin sekreterare Jan Frankel, en fransk vän P. Frank, en tysk vän, Oscar (fullständigt namn finns tillgängligt hos oss [Personen i fråga var Otto Schüssler (1905-1984), även kallad Oskar Fischer]; att ett amerikanskt par, Fields, åtföljde hans sällskap på fartyget från Turkiet till Marseille; att hans sällskap i Köpenhamn bodde i en villa med fem till sex rum och levde där helt inkognito; att hans vänner ordnade en vaktstyrka bestående av fem eller sex personer som arbetade både dag och natt; och att denna vakt kontrollerade alla besök till honom varför det skulle ha varit omöjligt för någon som ville besöka honom att helt enkelt

gå in i hans rum. (PC, s. 108 -110) Han vittnade att han inte visste om han någonsin hade känt E. S. Holtzman, eftersom det fanns flera Holtzman i bolsjevikpartiet och att han inte hade haft någon kommunikation med någon med detta namn under sin exil (PC, s. 72). Men eftersom E. S. Holtzman träffade hans son i Berlin 1932 och där gav honom, vilket Trotskij fick reda på senare, några faktarapporter om läget i Sovjetunionen, vilka senare publicerades i *Bulletinen*, skulle detta kunna tolkas som en indirekt kommunikation. (PC, Bilaga II, *Korrigerade faktauppgifter*, punkt 1 och PC, s. 72 not 12) Han förnekande att han under sin vistelse i Köpenhamn hade träffat någon med namnet Holtzman (PC, s. 110). Han identifierade 27 personer som var med honom eller besökte honom under denna period och uppgav att hans enda rysktalande besökare var Senin (Sobolevitzius), en av två bröder som senare organiserade en splittring i den trotskistiska organisationen i Berlin (PC, s. 108-110).

Trotskij förnekande att hans son Sedov var i Köpenhamn under någon del av hans vistelse där, men bekräftade att sonhustrun var där. Han sade att hans son vid den tiden var i Berlin och att han hade daglig kontakt med honom. Han förklarade att Sedov träffade honom i Paris den 6 december 1932, efter att ha fått ett visum från den franska regeringen som ett resultat av en framställan från fru Trotskij till den franske premiärministern Herriot. Trotskij vittnade att han då träffade sin son för första gången sedan Sedov i februari 1931 lämnat Prinkipo för att resa till Berlin (PC, s. 110 -111, 114, Bilaga II, *Korrigerade faktauppgifter*, punkt 4).

Trotskij uppgav också att den villa där hans sällskap bodde tillhörde en dansare och att möblemanget var så speciellt att den som hade besökt honom måste ha slagits av detta; ändå var det ingen av de åtalade som vid moskvarättegångarna uppgav att de besökt honom i Köpenhamn som nämnde denna omständighet (PC, s. 136). Han fäste dessutom uppmärksamheten på det faktum att dessa vittnen hade misslyckats med att nämna den falska dödsrapport som vid denna tid förekom i pressen avseende Zinovjev, en av ledarna för den påstådda terroristkonspirationen (PC, s. 115).

§ 61. Trotskijs vittnesmål bekräftades till fullo av hans sekreterare Jan Frankel, som inför den Preliminära Kommissionen vittnade om att han reste till Köpenhamn tillsammans med Trotskij och att han hela tiden var med honom under hans vistelse där, samt beskrev hur vaktstyrkan var organiserad och uppgav att ingen kunde ha träffat Trotskij utan hans vetskap, eftersom alla beslut om tillträde för besökare fattades av Trotskij, Raymond Molinier och han själv. Han uppgav att Trotskijs adress i Köpenhamn, en villa på Dalgas Boulevard, endast var känd av Herr Bøggild, som sedan dess avlidit, en dansk socialdemokrat som ansvarade för att ordna Trotskijs föreläsning, av polischefen och av Trotskijs nära vänner.

Frankel sade, att Trotskij och han fru bodde i ett av sovrummen på övre våningen i villan och att deras svärdotter Jeanne Martin des Pallières delade det andra med Lucienne Tedeschi. Det andra rummet, som var mycket litet, använde Trotskij som arbetsrum. Några besökare, sade han, träffade Trotskij ensam, men innan de kom in blev de först identifierade och anmälda, och för att komma till Trotskijs arbetsrum var de tvungna att på bottenvåningen passera en vaktstyrka på fem till sex personer. Han sade att Trotskij aldrig lämnade huset ensam. En dag, vittnade han, när man trodde att journalister hade kommit på adressen, åkte Trotskij till ett litet pensionat åtföljd av Raymond Molinier, Oscar och Gérard Rosenthal. Frankel vittnade, att han ofta under denna period talade i telefon med Sedov i Berlin om hans försök att komma till Köpenhamn. (PC s. 120-130)

§ 62. Leon Sedov nekade till att ha bjudit in Holtzman att åka med honom till Köpenhamn och förklarade att han aldrig i sitt liv varit i Köpenhamn (CR, s. 11). Han uppgav att det utlänningspass som han hade försetts med i Berlin var giltigt bara från 31 augusti till 1 november 1932; att han efter detta datum inte hade kunnat resa ut från Tyskland på ett vanligt visum från de danska myndigheterna, utan att först få ett förnyat uppehållstillstånd i

Tyskland; att han inte erhöill något sådant förrän den 3 december 1932, dagen efter det att Trotskij lämnade Köpenhamn; att han samma dag erhöill ett franskt visum som ett resultat av hans mors telegrafiska begäran till den franske premiärministern Herriot; och att han reste till Paris där han träffade sina föräldrar. Han uppgav att han medan hans föräldrar var i Köpenhamn stod i daglig kontakt med dem via telefon från Berlin (CR s. 12-13) Han visade upp sitt pass för *Commission Rogatoire*, som efter granskning

bekräftade att det han just hade sagt klart framgick av de uppgifter som passet innehöll. (CR 12.)

Sedov uppgav också att

... det kan inte längre råda något som helst tvivel om att Hotel Bristol i Köpenhamn stängdes 1917 och att det inte fanns något hotell med detta namn i Köpenhamn 1932. Några månader efter rättegången var det tal om att ett misstag hade uppstått och att det icke existerande hotellet hade blandats ihop med ett konditori som uppenbarligen fanns i Köpenhamn 1932. Enligt min uppfattning är det uppenbart att detta försök att rätta till Holtzmans uppenbara lögn inte överensstämmer med hans klara påstående att vi träffades i hotellets foajé; konditorier har inte foajéer (CR 12.).

Han fäste vidare (CR 22) uppmärksamheten på ett avsnitt i rättegångsprotokollet, som även det citerades inför den Preliminära kommissionen (PC s. 114), där den åtalade Olberg, som han kände i Berlin och som befanns sig i en bättre position än de övriga åtalande när det gällde att känna till hans olika resor under denna period:

Det var min avsikt att före avresan till Sovjetunionen resa med Sedov till Köpenhamn och besöka Trotskij. Vår resa till Köpenhamn blev likväl inte av. Sedovs fru, Susanna, reste till Köpenhamn ... (ZK s. 58)

Sedov fäste uppmärksamheten på att det under rättegången inte gjordes några försök att klargöra den oförenliga motsättningen mellan Olbergs och Holtzmans vittnesmål (CR 22).

§ 63. Tre vittnen vittnade inför *Commission Rogatoire* om Sedovs påstådda resa till Köpenhamn och andra frågor med anknytning till anklagelserna mot Trotskij och Sedov. Eugene Bauer,* en tysk läkare som bodde i Paris, vittnade om att han tillhörde den trotskistiska rörelsen till 1934, då han "lämnade den efter en ganska upphetsad polemik" och anslöt sig Tysklands Socialistiska Arbetarparti (SAP). Han uppgav att han vid tiden för Trotskij's besök i Köpenhamn hade en förtrolig relation till Sedov; att han dagligen talade med honom i Berlin i telefon, från den tidpunkt då Trotskij anlände till Köpenhamn, om hans egen föreslagna resa till staden. Sedov hade till slut gett upp hoppet att resa med honom, sade Bauer. Han själv avreste till Köpenhamn den 1 december tillsammans med Sobolevitj (Sobolevitzius, Senin; § 60), som vid den tiden var en kamrat, men senare blev GPU-agent. Han sade att han anlände till Köpenhamn den 2 december kl 6 på morgonen och avreste med Trotskij till Esbjerg kl 11 på förmiddagen. Han avreste från Esbjerg till Berlin på morgonen den 3 december och då han anlände dit ringde han Sedov. Vittnet visade underkommissionen sitt tyska pass, som hade två stämplor från den danska polisen, en daterad den 2:a december 1932 och en annan daterad den 3:e december 1932, men det fanns inga tyska stämplor.** (CR 44)

I ett skriftligt vittnesmål som godkänts av den Speciella Kommittén uppger Bauer att Sedov vinkade av honom från stationen i Berlin på kvällen den 1:a december och att han ringde till Sedov i Berlin på kvällen den 3:e december. Han uppgav även att Sedov inte var i Esbjerg under hans vistelse där. (PC-A Exh. 16, S II/8)

* En pseudonym: eftersom vittnet är en politisk flykting uppgav denne inte sitt riktiga namn, som vi har tillgång till.

** Vi har blivit informerade att som en allmän regel stämplor inte tyska tjänstemän pass vid denna gräns.

§ 64. Alexandra Pfemfert (Alexandra Ramm, Trotskijs tyska översättare – PC s. 75) intygade att under de två eller tre år som Sedov bodde i Berlin erhöll han sin post på hennes och makens adress; att hans post huvudsakligen bestod av brev från hans far, inte en dag gick utan att han kom till deras hem för att få sina brev eller ringde för att ta reda på om det fanns några; att under Trotskijs vistelse i Köpenhamn kom Sedov inte bara en gång per dag utan även två gånger per dag. Hon intygade att den inflytelserike advokaten Cohn, sedermera död i Palestina, gjorde fåfänga försök att ordna ett visum till Sedov (se även Trotskijs vittnesmål – PC s. 108). Hon förklarade att hon helt säkert kunde fastställa att Sedov kunde resa från Berlin till Paris först i slutet av Trotskijs Köpenhamn-vistelse. (CR 48-49)

§ 65. Franz Pfemfert vittnade att han hade bott i Berlin under många år; att han omedelbart efter kriget tillhörde kommunistpartiet som han uteslöts ur 1921 eller 1922; att han därefter var trogen spartakisterna, men att han för närvarande inte tillhörde någon politisk rörelse. Han bekräftade fullt ut sin hustrus ovan refererade vittnesmål. (CR 50)

§ 66. B. J. och Esther Field från New York vittnade inför underkommissionen i New York att de hade varit medlemmar i Amerikas Kommunistiska Förbund, som var en del av den Internationella Vänsteroppositionen som Trotskij tillhörde; att de gick med i organisationen 1931 och uteslöts 1934; att de i augusti 1932 åkte till Prinkipo för att arbeta med Leo Trotskij och stannade där till i mitten av november, då de åkte till Köpenhamn med samma båt som Trotskij; att de inte reste från Marseille till Köpenhamn med Trotskij, utan reste separat och ankom till Köpenhamn den 23 november; att de i Köpenhamn dagligen efter frukost begav sig till Trotskijs hus och att de stannade där till klockan åtta eller nio på kvällen; att de under den tid de var i Trotskijs hus inte såg någon besökare med namnet Holtzman; och att de var säkra på att Trotskij inte haft någon rysk besökare. De uppgav att de visste att Senin (Sobolevitzius) besökte Trotskij, men att Senin var medlem i en tysk trotskistisk organisation och inte i en rysk. De vittnade att de ofta träffade Leon Sedov i Berlin i juni eller juli 1932 under sin två veckors vistelse där; att de träffade Sedovs fru i Köpenhamn, men att Sedov inte var där; att Trotskij såvitt de visste ofta talade med Sedov i Berlin under denna period. (NY 3-29, 37, 51-58, 71-72)

Herr och fru Field intygade också att de bodde på Grand Hotel under sin vistelse i Köpenhamn och att det på samma gata som hotellet fanns en godisaffär, men inte i direkt anslutning till hotellet, eftersom det fanns butiker mellan ingångarna till hotellet och godisaffären. Fru Field uppgav att namnet på godisaffären var ”Bristol”. Herr Field kom inte ihåg namnet. (NY 8, 14-16, 54-55) Fru Field visades en kopia av *Soviet Russia Today* som framlades för den Preliminära Kommissionen (Exh. 16 II, Annex 3) och som visar vad som påstås vara ett fotografi av Grand Hotel och *Konditori Bristol* i Köpenhamn. Vittnet förklarade, att för henne verkade fotografiet vara manipulerat och visade inte på ett riktigt sätt relationen mellan Grand Hotel och *Konditori Bristol* som hon kom ihåg det. Hon förklarade att godisaffären låg längre från hotellet än vad som framgick av fotografiet; även att det fanns en stor skylt över Grand Hotel som upptill hade en krona och att den skylten inte syntes tydligt på bilden. Hon påkallade även uppmärksamhet till en svart fläck på fotografiet som hon sade dolde ett café som var anslutet till hotellet. (NY 32-35.) [fotografiet i *Soviet Russia* återges nedan i anslutning till § 68, 12(c) nedan]

§ 67. De dokumentära bevis som presenterats inför den Preliminära Kommissionen och *Commission Rogatoire*, och som har betydelse för vittnesmålen från de vittnen som i augusti-rättegången påstod sig ha träffat Trotskij i Köpenhamn, är mycket omfattande. Enbart det stora antalet utdrag ur den danska pressen, Bevis nr 16 – om Köpenhamn – som tillhör Preliminära Kommissionen, utgörs av 67 dokument som har godtagits som bevismaterial. Och det finns även dokument i andra arkiv som i sin helhet eller delvis har betydelse för detta vittnesmål. Därför kan vi endast citera de viktigaste delarna. Samma metod kommer att följas

vid användning av annat dokumentärt material i detta fall. Själva materialet kommer att ges ut i en kommande volym.

§ 68. De viktigaste dokumenten som vi har till vårt förfogande och som har betydelse för Holtzmans vittnesmål är följande:

(1) Två anteckningsböcker och ett examensprov, med stämplor och namnteckningar av lärare som visar att Sedov var närvarande vid *Technische Hochschule* i Berlin den 25 och 27 november 1932. Sedov vittnade att provet genomförde den 26 november och att det var den 27 som skrivningen stämplades och noteringen avseende hans betyg gjordes. (CR 14). Dessa dokument visade han upp för *Commission Rogatoire* och infördes senare som bevis av Leo Trotskij. (PC 418-19; Exh. 16, S II/10, a, b, c.)

(2) Sedovs närvarobok, som på omslaget har texten *Belegbuch für Stud., Technische Hochschule, Berlin* och som på tre på varandra följande sidor har läraren Hanners namnteckning med en stämpel avseende 29 november 1932; på sjunde sidan fanns också en stämpel avseende den 25 november 1932 och en oläslig namnteckning (CR Exh. 15).

(3) Fotostatkopior av de sidor i passet som Sedov uppvisade för *Commission Rogatoire* och som på sidan 7 hade ett tyskt uppehållstillstånd (*Aufenthaltsurlaubnis*) daterat den 31 augusti 1932 och giltigt tills 1 december 1932; och på sidan 10 en förlängning daterad den 3 december och giltig tills 2 januari 1933; på sidan 11 även ett tillstånd att resa ut och återvända till Tyskland daterat 3 december 1932 och giltigt tills 7 december 1932; på sidan 13 även ett franskt visum daterat 3 december 1932 och giltigt i 5 dagar; på samma sida även en inresestämpel från den franska gränsen daterad den 4 december 1932. (PC Exh. 16, II/1, a)

(4) Ett handskrivet brev från Leo Trotskij till Leon Sedov skrivet på två sidor från en liten anteckningsbok och som börjar:

Käre Liovoussiarka, det ser ut som om vi inte kommer att kunna träffas. Mellan båtens ankomst till Dunkerque och båtens avgång från Marseille finns det bara tid till att resa genom Frankrike. Att vänta på nästa båt (en hel vecka!) kommer vi naturligtvis inte få tillstånd till ...

Brevet avslutas med orden:

Mor omfamnar dig (hon ligger fortfarande till sängs; klockan är sju på morgonen), hon kommer troligen att skriva till dig idag. (*Ibid.*, s II9 och PC Bilaga 1.)

Ovanför namnteckningen står datumet 3/12 1932 och orden *kaiuta parokhoda* (hytten ombord på fartyget).

(5) Ett (handskrivet) vykort från Natalja Sedov-Trotskij till hennes son, med poststämpeln "Esbjerg 3/12/32" och adresserat till Fru F. Pfemfert på en adress i Berlin. (Detta vykort bekräftar Herr och Fru Pfemferts vittnesmål att Sedovs brev skickades till deras adress – §§ 64, 65.) Det börjar:

Min älskade Levik: i morse skickade din pappa dig ett kortfattat meddelande skrivet i all hast, förmedlat via Erwin.*

Fru Trotskij uttrycker sin sorg över att inte det inte hade varit möjligt att träffa sin son i Köpenhamn och avslutar:

Jag skulle ha uppskattat så mycket att få dina brev. Vart skickade du dem? ... Jag kommer att fortsätta att hoppas på ett "mirakel" kommer att ske och att vi kommer att träffas. (*Ibid.*, S II/13.)

(6) Sex handskrivna brev från Leon Sedov till hans mor i Köpenhamn. Fem av dessa brev uppvisades för *Commission Rogatoire* (CR 15), och de sex breven lämnades senare till

* "Eugene Bauers" förnamn. (§ 63.)

Kommissionen av Leo Trotskij. Fru Natalia Sedov-Trotsky uppger i ett brev till Kommissionen att några av, om inte alla, dessa brev slutligen levererades till henne, om inte med post så genom kamrater, om inte i Köpenhamn så i Prinkipo. Hon förklarar i uttalandet, att det faktum att dessa brev som hon fick, fanns i hennes sons arkiv, med att då hon och hennes man utvisades från Frankrike överlämnade de sina arkiv i förvar hos sonen.

Dessa brev är daterade den 21 november, 26 november (tre), 28 november och 2 december 1932 (PC Exh. 16 SII/11, a-f). Det första börjar:

Mina kära! Om cirka 36 timmar kommer ni att befinna er endast några timmar från Berlin; men jag kan inte träffa er! Tyskarna har ännu inte förlängt mitt uppehållstillstånd. Utan det kan jag inte få ett danskt visum och inte heller kan jag återvända till Berlin.

Ett av breven från den 26 november innehåller följande avsnitt:

Om ni har möjlighet att förlänga era visum, hoppas jag att jag kan komma till er inom 10 till 14 dagar, kanske tidigare.

(7) En kopia på ett telegram från Natalja Sedov-Trotsky till premiärminister Herriot, daterat den 1 december 1932 i Köpenhamn, med en begäran att godkänna ett visum för hennes son så att han skulle kunna träffa henne under hennes resa genom Frankrike; även en kopia på ett telegram från det franska utrikesdepartementet till det franska konsulatet i Berlin, daterat den 3 december 1932, som godkänner visumet (*Ibid.*, II/2, a, b).*

(8) Vittnesmål från personer som hade kontakt med Sedov i Berlin under den tid som Trotsky var i Köpenhamn. Bland dessa finns en skriftlig edlig försäkran (Prag) av Anna Grylewicz. Fru Grylewicz uppger att hennes make, Anton Grylewicz, var organisatorisk ledare för den trotskistiska gruppen i Berlin. Han gav ut ett flertal av Leo Trotskijs broschyrer och även *Oppositionens Bulletin* som Leon Sedov arbetade med; att all korrespondens avseende dessa frågor var adresserad till deras hem, som också var den tyska gruppens kontor; att hon och hennes make hade daglig kontakt med Sedov antingen personligen eller via telefon; att under hennes makes bortovaro i Köpenhamn, från den 22 november till den 1 december 1932, ringde Sedov dagligen upp henne och hon pratade med honom om de brev som kommit och därför vet hon att Sedov var i Berlin under hela hennes makes frånvaro; att flera dagar efter att hennes man hade återvänt från Köpenhamn, avreste Sedov till Paris där han stannade ungefär en vecka. (*Ibid.*, II/4.)

(9) Vittnesmål från personer som var med Trotsky under hans vistelse i Köpenhamn. Bland dessa är följande:

(a) Ett uttalande av redaktör Raymond Molinier, som för närvarande är en politisk motståndare till Trotsky (PC s. 138, 149), godkänt av den Speciella Kommittén (§ 11, 6) Molinier säger att han var ansvarig för arrangemangen gällande Trotskijs vistelse i Köpenhamn och att han på vägen dit passerade genom Berlin för att rådfråga Sedov. Molinier uppger:

Jag kommer mycket väl ihåg hans vägran att besöka Danmark illegalt med tanke på hans osäkra förhållande till de preussiska socialdemokratiska myndigheterna ...

Molinier säger att han kom till Köpenhamn den 19 november 1932 och att han för Trotskijs räkning i eget namn hyrde en villa på Dalgas Boulevard 155 som tillhörde en konstnär som var bortrest från Köpenhamn under flera månader. Han säger att Trotsky aldrig var ensam i huset; att

under hela hans vistelse ansvarade kamrat Jan Frankel och jag för hans säkerhet. I samförstånd med

* Fastän det franska utrikesdepartementet har tillhandahållit dessa kopior har de vägrat att attestera dem (CR 13; även brev som vi är i besittning av). Eftersom de sedan fått en omfattande publicering och att utrikesdepartementet aldrig förnekats dess äkthet anser Kommissionen att den kan godta dem som bevis.

honom ordnade vi alla frågor som rörde de besök som han skulle göra och de som han skulle ta emot. Vi vet därför exakt vilka kamrater som samtalade med honom och vilka besök han hade; det förekom inget som helst besök från någon som hette Holtzman eller någon för oss okänd.

Molinier nämner pressrapporterna om Zinovjevs död och säger att flera kamrater bad Trotskij om hans uppfattning om Zinovjev. Detta gjorde han i ett kort tal

... i vilket han erinrade om de tjänster som Zinovjev utfört för den ryska revolutionen, men tog avstånd från Zinovjevs vinglande under revolutionen och oppositionens kamp i Ryssland.

Han uppger att han tog med Trotskij och hans fru på några bilturer och gjorde sällskap med Trotskij på ett besök hos Stauning, ordförande i det socialdemokratiska rådet, för att diskutera sin ansökan om förlängt visum. Han bekräftar Frankels uttalande gällande Trotskijs aktiviteter i Köpenhamn, hans korta besök på ett pensionat i närheten av staden, och hans telefonsamtal med Sedov i Berlin. Herr Molinier säger att han flög från Köpenhamn till Le Bourget efter Trotskijs avresa från Köpenhamn, mötte honom i Dunkerque och reste med honom till Marseille. Han uppger att de på Gare du Nord i Paris mötte Sedov, som följde med sina föräldrar till Marseille. (PC Exh. 16, I/19.)

(b) Ett vittnesmål av Pierre Naville, en journalist från Paris, godkänt av den Speciella Kommittén, uppger att Naville var med Trotskij under hela hans vistelse i Köpenhamn, mötte honom i Esbjerg vid hans ankomst till Danmark, och återvände med honom till Dunkerque med ångfartyget "Bernsdorff". Detta vittnesmål bekräftar vittnesmålen från Trotskij, Frankel och Molinier angående Trotskijs liv och aktiviteter i Köpenhamn och organiserandet av vaktstyrkan. Han beskriver huset i detalj, uppger att det tillhörde en dansare, att det var fullt med krimskrams, en del möbler skvallrade om en förfärlig smak, och ingen skulle kunna ha glömt det stora antalet fotografier av dansaren på rummets väggar. Han säger att telefonen fanns i en liten hall och att Trotskij och hans fru hade flera samtal med Sedov i Berlin med denna telefon. Han uppger att Bauer och Senin anlände på morgonen 2 december och eftersom förberedelserna inför avresan förhindrade en diskussion följde Bauer med till Esbjerg. (*Ibid*, 16, I/2.)

Utsagorna i detta vittnesmål bekräftas av följande personer som också var med Trotskij under denna period: Denise Naville, Julien (fullständigt namn finns tillgängligt hos oss¹), Lucienne Tedeschi, Feroci, Gérard Rosenthal. Alla dessa personer identifierades av Leo Trotskij i hans vittnesmål inför den Preliminära Kommissionen (PC s. 108)

(c) Ett vittnesmål av Oscar (även känd som Otto; se tillägget § 60, där hans verkliga identitet avslöjas), som godkänts av den Speciella Kommittén, där han uppger att han gjorde resan från Istanbul till Danmark med Trotskij som en av dennes sekreterare. Oscars vittnesmål bekräftas av det som citerats ovan. Han säger:

Eftersom jag nästan hela tiden var i Trotskijs hus träffade jag alla besökare. Holtzman, Berman-Jurin och Fritz David var absolut inte bland besökarna. ... Sedov, Trotskijs son var inte i Köpenhamn. ... Jag kände personligen Sedov mycket väl ... det är helt uteslutet att Sedov kan ha varit i Köpenhamn utan min vetskap. Jag träffade honom först på morgonen den 6 december i Paris på Gare de Lyon då han gick in i Trotskijs kupé. Sedov reste med Trotskij till Marseille. (PC Exh. 16, I/3)

(d) I ett vittnesmål, godkänt av den Speciella Kommittén bekräftar Leon Sedovs fru, Jeanne Martin des Pallières, det ovan citerade vittnesmålet angående Sedovs misslyckade försök att resa till Köpenhamn, och hennes egen närvaro där; likaså angående Trotskijs liv i Köpenhamn, hans aktiviteter, organiserandet av vaktstyrkan och angående fru Trotskijs telegram till Herriot. Hon säger, att när hon anlände till Köpenhamn kände hon inte till Trotskijs och hans frus adress, vilken hölls hemlig, och hon var tvungen att vänta länge innan hon hittade en

¹ Det rör sig om italienaren *Pietro Tresso* (1893-1943)

kamrat som kunde föra henne till deras bostad. Hon vittnar vidare att hon ett par gånger från Köpenhamn talade med sin man i Berlin. Hon uppger att när Trotskijs vistelse i Köpenhamn var slut, reste hon till Paris via Hamburg tillsammans med Lucienne Tedeschi. I Paris förenade sig hennes man med henne och de följde med Leo Trotskij och hans fru till Marseille och därifrån till den italienska gränsen. (PC Exh. 16, I/18, a.) Hennes vittnesmål, att hon reste till Paris genom Hamburg bekräftas av ett vykort stämplat "Hamburg 3/12/32", adresserat till Mme. Martin des Pallières i Paris och undertecknat "Jeanne" (*Ibid.*, I/18, b).

(e) Jeanne des Pallières vittnesmål angående hennes resa från Paris till Köpenhamn bekräftas av Lucienne Tedeschi i ett vittnesmål som godkänts av den Speciella Kommittén. Detta vittne uppger även att hon flera gånger ordnade telefonkontakt från Köpenhamn till Sedov i Berlin för Natalja Trotskijs räkning. (*Ibid.*, I/13.)

(f) I en skriftlig edlig försäkran (Prag) uppger Anton Grylewicz (identifierad under punkt 8 ovan) att han var med Trotskij i Köpenhamn från den 23 november till den 1 december 1932. Han bekräftar det ovan angivna vittnesmålet avseende hur besökare introducerades för Trotskij och uppger att under hans vistelse i Köpenhamn talade ingen som besökte Trotskij ryska. Angående Sedovs frånvaro säger han:

Trotskijs son L. Sedov var inte i Köpenhamn och detta är ett faktum som jag kan bekräfta under ed. Jag var i samma hus som Trotskij varje dag och jag vet att Trotskij och även hans hustru och Sedovs hustru telefonerade till Sedov varje dag. För egen del tog jag tillfället i akt och talade två gånger med Sedov. Under min frånvaro talade min fru dagligen direkt eller telefonledes med Sedov och hon berättade om dessa samtal i många brev, som hon sände till Köpenhamn. (*Ibid.*, I/4.)

(g) Gérard Rosenthal, Trotskijs franske advokat (PC s. 108), uppger i ett vittnesmål, godkänt av den Speciella Kommittén, att han reste tillsammans med Trotskij till Köpenhamn och tillbaka till Frankrike. Han bekräftar det ovan citerade vittnesmålet gällande Trotskijs vistelse i Köpenhamn, hans vaktstyrka etc. Rosenthal skiljer sig emellertid från andra vittnen genom att han inte nämner att Trotskij använde ett litet rum på andra våningen som arbetsrum. I stället beskriver han ett sovrum som han säger att Trotskij vistades i den mesta tiden. Han bekräftar det ovan angivna vittnesmålet avseende Sedovs frånvaro, som han säger att han känner personligen; även angående det telegram som Natalia Sedov-Trotskij skickade till Herriot. (*Ibid.*, I/9.)

(10) Godkända fotografier och utskrifter av arkitektritningar av villan på Dalgas Boulevard 155 i Köpenhamn-Frederiksberg, med ett intyg från *Frederiksberg Kommunes Tekniska Förvaltning*, på att ritningen på ett riktigt sätt återger hur villan såg ut 1932. Detta material bekräftar olika vittnens beskrivningar av villan. (*Ibid.*, S I/20, 21.)

(11) En skriftlig edlig försäkran (Köpenhamn) av Albert Kruse, som är assistent vid den centrala skattemyndigheten, som är en avdelning i det danska Finansministeriet. Herr Kruse uppger att han lämnar sitt vittnesmål för att visa hur svårt det var även för kommunister och personer med mycket god kunskap om ryska förhållanden att komma i kontakt med Trotskij under hans vistelse i Köpenhamn. Han säger att trots att han under krigets första år lärt känna flera bolsjeviker mycket väl, särskilt Bucharin och Pjatakov, och till och med hade rest två gånger på hemliga uppdrag till Ryssland för bolsjevikernas räkning, hade hans brev med en förfrågan om en intervju med Trotskij blivit obesvarad; att han till och med hade haft stora svårigheter att få tag på en biljett till Trotskijs föreläsning och lyckades närvara på den efter att han till slut fått tag i ett presskort. Herr Kruse drar därför slutsatsen att det var helt omöjligt att träffa Trotskij i Köpenhamn utan att erhålla tillstånd från de personer som omgav honom. Därför måste det finnas många sådana personer som kan bekräfta eller bestrida Holtzman vittnesmål att han träffade Trotskij i Köpenhamn. (*Ibid.*, S I/22.)

(12) Dokument som har betydelse för frågan om Hotel Bristol:

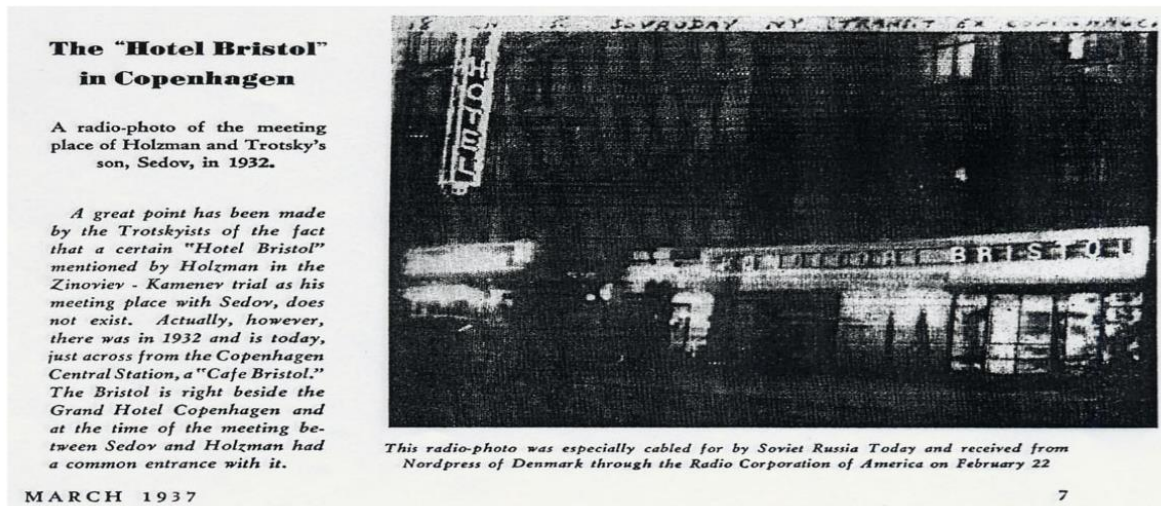
(a) En skriftlig edlig försäkran (Köpenhamn) av Albert Kruse (identifierad ovan) som uppger att han är född i Köpenhamn och växte upp i den del av staden där Hotell Bristol var beläget; att Bristol var välkänt för utländska turister; att när det ryska imperiets fartyg besökte Danmark träffades officerarna i Hotel Bristols restaurang som därför måste ha varit välkänd inom det förrevolutionära Rysslands officiella kretsar och förmodligen nämndes i turishandböcker; att hotellet stängdes 1917 och lokalerna gjordes om till kontor. (*Ibid.*, S II, Annex 6.)

(b) Ett fotografi av det gamla Hotel Bristol i Köpenhamn från *Før og Nu*, 1917, s. 337, med den ursprungliga rubriken, som uppger att Bristol byggdes 1901 – 1902 och att det efter 15 år hade upphört och att byggnaden hade sålts till Absalon Insurance Company som omvandlade det till kontor. (*Ibid.*, S II, Annex 5.)

Hotel Bristol som det såg ut när det existerade (denna bild är inte från *Før og Nu*)

(c) *Soviet Russia Today*, New York, mars 1937, har på sidan 7 ett fotografi som påstås föreställa Konditori Bristol och Grand Hotel i Köpenhamn. (*Ibid.*, S II, Annex 3.) Detta är det fotografi som visades för fru Field (§ 66).

Soviet Russia Today, March 1937, s. 7

(d) Två fotografier av *Konditori Bristol* och *Grand Hotel* har sänts till Kommissionen av A. Vikelsø Jensen i Köpenhamn. Dessa visar en tidningskiosk och två affärer mellan konditoriet och hotellet som på fotografiet ovan är svart. Även över ingången till hotellet finns en horisontell elektrisk skylt "Grand Hotel" och mellan två stora fönster en ingång till kaféet som inte syns på fotografiet i *Soviet Russia Today*. (*Ibid.*, S II, bilaga 7, b. c.)

Dessa två fotografier bekräftar herr och fru Fields vittnesmål angående sambandet mellan Grand Hotel och Bristol Café eller Konditori. Jensen skriver emellertid till oss att 1932 var konditoriet, som han kommer ihåg det, beläget där de två butikerna är idag.

(e) En skriftlig edlig försäkran (Köpenhamn) av A. Vikelsø Jensen, som uppger att han var medlem i den grupp socialdemokratiska studenter som bjöd in Trotskij till Köpenhamn. Jensen hänvisar till en ritning över Konditori Bristol och Grand Hotel som publicerades i *Arbejderbladet* (organ för Kommunistpartiet, Köpenhamn) den 29 januari 1937, och som enligt honom fullständig felaktigt visar förhållandet mellan de två. Han uppger att ingången till konditoriet inte låg omedelbart bredvid tidningskiosken som visas mellan den ingången och ingången till hotellet, utan längre till höger, så att man för att komma till konditoriet var tvungen att gå igenom butikerna till höger som syntes från gatan. Han säger att de två företagen sköttes helt separat trots att konditoriets ägare var hustru till hotellets ägare. På den tiden fanns det en dörr som förband hotell-foajén med konditoriets serveringsrum. Men den användes främst av personalen på hotellet och endast sällan av gästerna. Han säger att enligt hotellinspektören skulle en normal person aldrig kunna förväxla de två företagen, och därför skulle inget "Hotel Bristol" kunna uppstå ur en sådan förväxling. 1936, säger han, flyttades konditoriet ett hus åt höger för att ge plats till tre butiker. (*Ibid.*, S II, bilaga 6)

Denna skriftliga edliga försäkran verkar motsäga Jensens ovan citerade brev. Om kaféet 1932 låg där de två butikerna är idag, då måste butikerna, för att ligga mellan ingångarna till hotellet och kaféet, som både Jensen och paret Fields uppgett, ha varit belägna framför kaféet.

§ 69. Enligt vår uppfattning argumenterar (PC s. 357) Trotskij helt riktigt då han påpekar att åklagarens underlåtenhet att fråga Holtzman vilket pass han använde då han reste till Köpenhamn och hur han erhöll detta pass misskrediterar både rättegången och åklagaren själv. Holtzman, som är en sovjetisk tjänsteman på uppdrag utomlands (ZK s. 54), skulle knappast ha kunnat använda sitt eget pass utan att förklara sin resa för sina överordnade. Om han dessutom hade gjort det, så skulle Vysjinskij, som använde Olbergs honduranska pass och Hrasches pass från 1919 som bevis, säkert ha använt Holtzmans pass för att visa att han verkligen hade genomfört resan. Om Holtzman använde ett falskt pass var det åklagarens skyldighet att fastställa under vilket namn han reste och vilken nationalitet han antagit. För som Trotskij argumenterar,

Holtzmans vittnesmål skulle omedelbart kunna ha bekräftats om vi visste vilket pass han använde då han reste från Berlin till Köpenhamn. Kan någon föreställa sig en rättegång under dessa omständigheter där åklagaren inte frågar efter den åtalades pass? (PC s. 357)

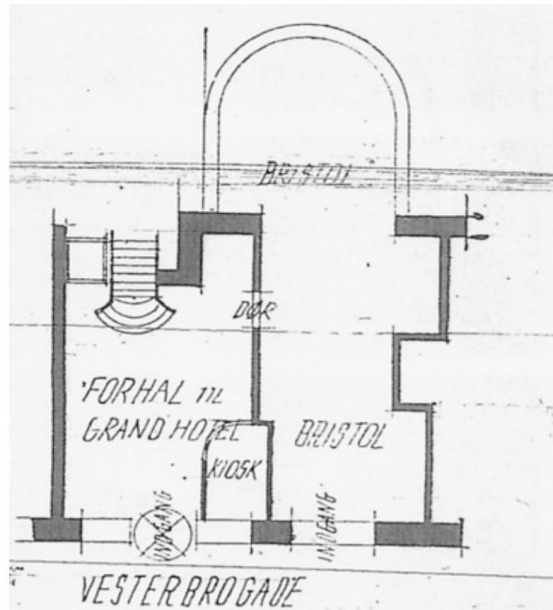
Vi noterar även att åklagaren försummade att kommentera den slående motsättningen mellan Olbergs och Holtzmans vittnesmål gällande Sedov, en motsättning som inte skulle ha undgått en åklagare som är vid sina fulla sinnens fulla bruk och faktiskt intresserad av att fastställa sanningen. Av vad som framgår av protokollet tvingas man nästan att misstänka att Holtzman, som vittnade dagen efter Olberg, uppsåtligen placerade Sedov i Köpenhamn för att världen skulle få reda på att hans vittnesmål var falskt. Holtzman uppgav inte Trotskijs adress eller berättade hur han och Sedov åkte dit; han sade inget om Trotskijs omgivning eller de människor som var tillsammans med honom; och åklagaren ställde inga frågor till honom. Vysjinskij frågade inte heller Berman-Jurin och David, som bägge vittnade att de reste till Köpenhamn genom Sedovs försorg, om Sedov var där eller inte. Vysjinskij frågade heller inte Smirnov om Holtzman hade levererat Trotskijs påstådda "muntliga direktiv", och framställer det som om i Holtzman hade förnekat att han gjort det, i motsats till vad som framgår av protokollet. Således är protokollet från rättegången långt ifrån övertygande när det gäller Holtzmans Köpenhamns-resa, som endast Holtzman vittnade om.

§ 70. Det faktum att det i Köpenhamn 1932 inte fanns något Hotel Bristol är nu en allmänt godtagen sanning. Det skulle därför helt klart varit omöjligt för Holtzman att träffa Sedov i

Hotel Bristols foajé. Ändå uppger Holtzman klart och tydligt att han skulle "ta in" på Hotel Bristol och där träffa Sedov och att de träffades i foajén.

Kommissionen har redan fastslagit (§ 9) att den utan framgång bett den sovjetiska regeringen att delta i utredningen och känner sig nödsakad att uppfatta att protokollen från rättegångarna på ett riktigt sätt återger vad som hände under rättegångarna. De spekulationer som i stor omfattning har cirkulerat i Kominterns press och andra publikationer som är välvilligt inställda till sovjetregimen, gör gällande att även om det inte finns något Hotel Bristol i Köpenhamn, så skulle Holtzman ha menat Café eller Konditori Bristol. Detta är enbart spekulationer och måste förbli så med tanke på det faktum att sovjetregering genom att avrätta Holtzman för all framtid gjort det omöjligt för honom att förklara sin osanning. Men eftersom de har fått så stor spridning, och eftersom vi erhållit dokument som är ämnade att besvara dem, tar vi upp dem här trots att de i strikt mening inte är relevanta för åtalet, utan utgör ett halvofficiellt försvar.

Det finns följande möjliga förklaringar: (1) Holtzman kan ha gjort upp med Sedov om att träffas på något hotell som han av misstag kommer ihåg som Bristol. (2) Han kan ha gjort upp med honom att träffas på Konditori Bristol. Men om den engelska [och svenska] versionen av rättegångsprotokollet är korrekt gjorde han upp om att "ta in på" Hotel Bristol – men man gör inte upp om att "ta in på" ett konditori. Dessutom uppger han att träffade Sedov i foajén. En skiss, som påstås visa förhållandet mellan Konditori Bristol och Grand Hotel från *Rundschau* (organ för Komintern) nr 6, februari 1937, har presenterats för den Preliminära Kommissionen (PC Exh. 16, II, Annex 1). Enligt denna skiss, som *Rundschau* anför som stöd för att Holtzman syftade på Konditori Bristol, saknar konditoriet foajé. Detta leder till, som Trotskij argumenterar (PC s. 377) att ta ställning till om mötet ägde rum "i foajén utan 'Bristol' eller i 'Bristol' utan foajé." (3) Det är också möjligt att Holtzman blandade ihop Grand Hotel med Konditori Bristol. Men ett sådant misstag måste ha varit mycket förvirrande för Sedov som aldrig hade varit i Köpenhamn. Om vi antar att han försökte träffa Holtzman i Hotel Bristol, då måste han ha uttryckt förvåning över att, efter vissa svårigheter får man förmoda, finna honom antingen i "Konditori Bristol" eller i "Grand Hotel". Under sådana omständigheter, som Trotskij korrekt påpekar, kunde Holtzman endast ha gjort ett sådant misstag *före* mötet. *Efter* mötet skulle förvirringen ha satt sina spår i hans minne och han skulle inte under rättegången ha talat om ett möte i Hotel Bristol. *Rundschaus* teori är att det handlar om *identifiering*. Den säger att "Café Bristol" sedan länge har varit en mötesplats för danska och utländska trotskister och drar utifrån detta slutsatsen att för trotskister måste caféets namn ha varit likvärdigt med hotellets. För det första visar citaten från ovanstående vittnesmål att de två etablissemangen var klart åtskilda. För det andra verkar det mer sannolikt för oss att om caféet var så välkänt för trotskister som *Rundschau* gör gällande, då skulle de inte identifiera det med ett annat etablissemang med ett annat namn. För att belysa detta: Många utlänningar känner till det berömda Café de la Paix i Paris, men vi tvivlar på att de vet att det ligger på bottenvåningen till Grand Hotel och att dessa två etablissemang har samma adress. Man tror inte att ett välkänt café är ett hotell med ett annat namn, även om de ligger nära varandra. Deras verksamheter är alltför olika. Men att uppfatta hotellet och caféet som samma är i detta fall uppenbarligen nödvändigt för att stödja teorin att Holtzman träffade Sedov i Café Bristol utan att på samma gång motsäga hans vittnesmål att de träffades i foajén.

Skissen ovan är från danska kommunistpartiets tidning *Arbejderbladet* 29 januari 1937. Den är sannolikt samma som den i *Rundschau*

Det verkar osannolikt att Holtzman, en sovjetisk tjänsteman på uppdrag i utlandet (ZK s. 54), ”en hemlig trotskist” om man skall tro åklagaren (ZK s. 87), skulle ha gjort upp att träffa Leo Trotskijs son på en okänd trotskistisk mötesplats, särskilt efter att ha vägrat ett resa tillsammans med honom på grund ”av konspirativa orsaker”. Det verkar osannolikt att om Café Bristol hade varit internationellt känt, så skulle det knappast ha tagit *Rundschau* fem månader att ta reda på dess existens och rykte.

§ 71. Således är den spekulativa rättningen av Holtzmans osanning inte övertygande. Men en sak är säker: Holtzman kan inte ha träffat Sedov varken i Grand Hotel eller i Konditori Bristol om inte Sedov befann sig i Köpenhamn. Och de bevis som styrker att Sedov inte var i Köpenhamn under Trotskijs vistelse är bindande. För det första har vi hans eget och Trotskijs vittnesmål att han inte var i Köpenhamn. För det andra har vi vittnesmål från fyra vittnen som uppger att de dagligen talade med honom i Berlin. För det tredje finns det vittnesmål från de personer som antingen talade med honom i telefon från Köpenhamn till Berlin eller hörde andra göra det. Förde fjärde finns hans anteckningsböcker, examensprov och närvarobok från *Technische Hochschule*, vilka visar hans närvaro under denna period. För det femte finns hans pass som fullständigt bekräftar hans vittnesmål. För det sjätte har vi brev till hans mor, vilka klart visar att han inte var med henne. För det sjunde finns Trotskijs brev från den 3 december som genom sitt innehåll visar att Sedov inte hade träffat sina föräldrar i Köpenhamn. För det åttonde finns Natalia Sedov-Trotskijs vykort, poststämplat i Esbjerg den 3/12/32, som visar på samma fakta och som även nämner Trotskijs brev. För det nionde finns det uttalanden från personer som hela tiden var med Trotskij och kände Sedov vilka vittnar att de inte såg honom i Köpenhamn och att han inte var där. För det tionde har vi uttalandet från den åtalade Olberg att han och Sedov hade planerat att åka till Köpenhamn, men ”vår resa till Köpenhamn blev likväl inte utav” Och till sist finns Natalia Sedov-Trotskijs telegram till Herriot och det franska utrikesdepartementets telegram till konsulatet i Bern som sanktionerade ett visum för Sedov.

Även om vi antar att Trotskij kunde ha ordnat ett sammanträffande med Holtzman utan att hans vänner, som hela tiden fanns kring honom, fick kännedom om detta, kvarstår det faktum att Sedov inte kunde ha sammanfört Holtzman med Trotskij. Men Holtzman är på denna

punkt mycket exakt i sitt vittnesmål och nämner även att Sedov kom och gick ofta under samtalet. Därigenom förvisar han hela sammanträffandet till inbillningens rike.

§ 72. Vi anser därför att bevisen slutgiltigt bekräftar: (1) att Sedov inte var i Köpenhamn vid tiden för Trotskij's besök i denna stad; (2) att Holtzman inte träffade Sedov och inte gjorde sällskap med honom för att träffa Trotskij; (3) att Holtzman inte träffade Trotskij i Köpenhamn.

Översättning: *Arne Nilsson*

KÄLLA

Not Guilty, Report of the Commission of Inquiry into the Charges Made Against Leon Trotsky in the Moscow Trials, Third Printing September, 2008 by Ishi Press in New York and Tokyo, s. 76 - 96